

12

Valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus (MAL-sopimus) 2024-2035

HEL 2024-014013 T 00 01 06

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus hyväksyy liitteenä olevan Helsingin seudun ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimuksen 2024–2035 ja oikeuttaa pormestarin allekirjoittamaan sopimuksen.

Esittelijän perustelut

Ympäristöministeriö asetti Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksen 2024–2035 valmisteluryhmän 4.9.2023. Neuvotteluryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus Helsingin kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2020–2031 päivittämiseksi poliittista päätöksentekoa varten. Siihen kuuluivat jäsenet Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungeista sekä Kirkkonummen ja Mäntsälän kunnista, HSL:stä, Uudenmaan ELY-keskuksesta sekä ympäristöministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä, Väylävirastosta, Liikenne- ja viestintävirasto Traficomista sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAsta. Neuvottelutulos valtion ja Helsingin seudun kuntien välisestä MAL-sopimuksesta vuosille 2024–2035 saavutettiin 17.9.2024. Neuvottelutulos eli valmisteluryhmän ehdotus MAL-sopimukseksi on asian liitteenä. Sopimus tulee voimaan kaikkien sopijaosapuolten hyväksytyä sen. Valtio-osapuolen sitoutuminen vahvistetaan valtioneuvoston periaatepäätöksellä ja kaupunkiseudun sitoutuminen kunkin kunnan päätöksentekoeleimissä. Jos neuvotteluosapuolet hyväksyvät sopimuksen, se on tarkoitus allekirjoittaa joulukuussa 2024.

MAL-sopimus 2024–2035 on jatkoa seudun MAL-sopimukselle 2020–2031. Sopimuksen lähtökohtana on Helsingin seudun maankäyttö, asuminen ja liikenne 2023 –suunnitelma (MAL 2023), joka on valmisteltu yhteistyössä seudun kuntien, HSL:n sekä valtion ympäristö- ja liikennehallinnon toimijoiden kesken. MAL 2023-suunnitelma liitteineen on asian liitteenä.

Sopimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimus perustuu Helsingin seudun 14 kunnan ja valtion yhteiseen tahtotilaan seudun kehittämisestä. Sopimuksella vahvistetaan kuntien keskinäistä yhteistyötä ja suunnitelluyhteistyön jatkuvuutta, kumppanuutta seudun kuntien ja valtion välillä

sekä osapuolten sitoutumista seudun kehittämiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin. Sillä varaudutaan pitkäjänteiseen kehitykseen.

Sopimuksen toimenpiteet luovat edellytyksiä tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntotuotannolle sekä liikennejärjestelmän ja -investointien ja maankäytön yhteensovittamiselle. MAL-sopimuksella edistetään Helsingin seudun kestävästä kasvusta kehittämällä valtion ja kuntien yhteistyön vähäpäästöistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ja liikennejärjestelmää ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi, elinkeinoelämän elinvoimaisuutta, liikenneturvallisuutta, liikennejärjestelmän digitalisaatiota sekä tarpeita vastaavaa asuntokaavoitusta ja –tuotantoa.

Valtion rahoitus

Valtion rahoitusta Helsingin seudun MAL-sopimukseen on varattu 308,5 miljoonaa euroa ja tämän lisäksi julkisen henkilöliikenteen palveluihin on varattu 18,8 miljoonaa euroa. Yhteensä Helsingin seudun MAL-sopimukseen 2024-2035 osoitettu rahoitus on näin ollen 327,3 miljoonaa euroa. Lisäksi edellisen MAL-sopimuksen pohjalta lähijunaliiikenteen varikoiden suunnitteluun on käytettävissä valtion avustusta vajaa 3 miljoonaa euroa. Edellisen MAL-sopimuksen 2020–2023 sisältämä liikenteen rahoitus oli 615,2 miljoonaa euroa, joten siihen verrattuna valtion Helsingin seudulle osoittama liikenteen rahoitus lähes puolittuu.

Asuntopolitiikkaan tai asuntotuotannon tukemiseen valtio ei kohdenna tukea lainkaan. Edellisessä sopimuksessa valtio kohdensi asuntotuotannon tukemiseen käynnistys- ja infra-avustuksia 120 miljoonaa euroa. Valtio on pitänyt tärkeänä lähijunaliiikenteen varikkokysymyksen ratkaisemisen lisäksi raskaan liikenteen taukopaikkojen ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran toteuttamista sekä liikenteen digitalisaation edistämistä. Näihin ei (varikoiden suunnittelurahoitusta lukuun ottamatta) ole sopimuksessa esitetty rahoitusta.

Sopimuksen sisältö

MAL-sopimuksessa kuvataan tavoitetilat vuodelle 2035, kehityspolut sekä tarvittavat toimenpiteet vuosille 2024–2027 tavoitteisiin pääsemiseksi.

Alla on käyty läpi Helsingin kaupungin kannalta keskeisimmät sopimuskirjaukset:

- Lahdenväylän kehittäminen. Lahdenväylän vyöhykkeeseen liittyy kaksi hankekokonaisuutta: 1) Kehä I–Kehä III ja Ilmasillan eritasoliittymän kehittäminen 2) Suunnitteilla oleva Helsingin kaupungin pika-raitiotie Viikki–Malmi ja siihen liittyvät vt 4 Koskelantie–Kehä I toimenpiteet, Koskelan raitiotievarikko sekä maankäytön merkittävä li-

sääminen alueella. Sopimuksen mukaan valtio kehittää yhdessä Helsingin kaupungin kanssa Lahdenväylää (vt 4) välillä Kehä I - Kehä III ja Ilmasillan eritasoliittymää tiesuunnitelman mukaisesti. Toimenpiteiden kustannusarvio on 138,1 miljoonaa euroa ja valtion osuus kustannuksista on enintään 64 miljoonaa euroa. Hanke pyritään käynnistämään vuoteen 2026 mennessä.

- Teiden liikenneympäristön muuttaminen maankäytön tiivistämiseksi. Valtio selvittää yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien kanssa pääkaupunkiseudun pääväylien roolia ja valtakunnallista merkitystä vuoden 2025 aikana. Selvityksen yhteydessä valtio muodostaa kannan siitä, minkä tiejaksojen on tarpeen pysyä maankäytön tiivistyessäkin valtion maanteinä ja minkä tiejaksojen osalta voidaan arvioida hallinnollisia muutoksia tai muita toimenpiteitä, joilla ydinalueen lähestymisjaksojen liikenneympäristöä voidaan muuttaa tiiviimpää yhdyskuntarakennetta mahdollistavaksi. Selvityksen valmistuttua kunnat ja valtio voivat yhdessä väyläkohtaisesti keskustella hallinnollisista muutoksista ja muista mahdollisuuksista muuttaa liikenneympäristöä alhaisempia ajonopeuksia ja tiiviimpää yhdyskuntarakennetta tukevaksi.
- Koivusaaren eritasoliittymän toteutus. Valtio varautuu toteuttamaan Länsiväylällä sijaitsevan Koivusaaren eritasoliittymän, joka palvelee Helsingin maankäyttöä ja rahoittamaan hanketta enintään 14,3 miljoonalla eurolla. Mikäli hanke ei ole toteutusvalmiudessa maaliskuun 2026 loppuun mennessä, kohdistetaan em. valtion rahoitus vuosille 2026–2028 Helsingin metro- ja juna-asemien peruskorjaukseen.
- Valtion rataverkon asemien korjaus- ja parantaminen. Korjaus- ja parantamistoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus Helsingin kaupungin alueella, johon valtio osoittaa vuosina 2025–2028 yhteensä 15 miljoonaa euroa. Valtion rahoitus kohdistuu valtion omistuksessa ja vastuulla olevaan infrastruktuuriin ja Helsingin kaupunki toteuttaa vastaavilla asemilla tarvittavia toimenpiteitä oman infrastruktuurinsa osalta omalla rahoituksellaan.
- Metro- ja juna-asemien peruskorjaus. Valtio sitoutuu avustamaan Helsingin kaupungin rahoitusvastuulla olevien metro- ja juna-asemien peruskorjauksen ja parantamisen toteuttamisesta vuosina 2024–2028 syntyneitä kustannuksia yhteensä enintään 15 miljoonalla eurolla, ja enintään 30 prosentin rahoitusosuudella asemakohtaisesti. Hankkeilla edistetään asemien toiminnallisuutta, turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Tuettavat hankkeet sovitaan tarkemmin yhteistyössä kaupungin ja valtion kesken. Kaupunki ja valtio myös selvittävät yhteistyössä VR:n kanssa, miten päärautatieaseman vaihtoyhteyksiä ja jalankulkuolosuhteita parannetaan.
- Vantaan ratikka. Vantaan ja Helsingin kaupungit käynnistävät Vantaan ratikan toteutuksen hankesuunnitelman mukaisesti. Vantaan

ratikan hankesuunnitelman mukainen kokonaiskustannusarvio on 606 miljoonaa euroa, josta kiinteästi raitiotien rakentamiseen liittyviä kustannuksia tällä hetkellä on tunnistettu olevan 594 miljoonaa euroa. Valtio avustaa Vantaan ratikan kiinteästi raitiotien rakentamiseen liittyvistä kustannuksista (sis. yhdysraideparin varikolle) enintään 30 prosenttia ja enintään 144,1 miljoonaa euroa. Rakentaminen käynnistyy vuonna 2025 ja tuki maksetaan aina jälkikäteen perustuen edellisen vuoden toteutuneisiin kustannuksiin. Helsingin kaupungin alueelle ulottuvan osuuden kustannus on n. 15 miljoonaa euroa.

- Valtio avustaa Helsingin seudun julkisen henkilöliikenteen palveluita vuosina 2024–2027 18,8 miljoonalla eurolla.
- Lähijunaliikenteen varikkokokonaisuus. Kunnat sitoutuvat toteuttamaan kolme uutta lähijunaliikenteen varikkoa junaliikenteen tarpeisiin perustuen. Varikoiden toteuttamisesta vastaa Pääkaupunkiseudun Junakalustoyhtiö Oy. Uudet varikot toteutetaan Pääradalle Keravan Jäspilään, Rantaradalle Espooseen tai Kirkkonummelle sekä lähijunaliikenteen varikkoselvitykseen perustuen Kehäradalle Pektakseen tai Keimolaan.
- Lisäksi valtio ja Helsingin kaupunki tekevät yhteistyössä selvityksen, jossa tutkitaan edellytykset Ilmalan alueen maankäytön laajemmille muutoksille. Valtion maaomaisuudesta Helsingissä suuri osa sijaitsee Ilmalan ratapiha-alueella. Mikäli alueen liikenteen ja radanpidon tilatarpeita voitaisiin siirtää muualle ja järjestellä tiiviimmin, olisi alueelle mahdollista kehittää seudullisesti merkittävä määrä tiiviiseen maankäyttöön perustuvaa asuntorakentamista, joka sijaitsee seudullisesti keskeisesti eheyttäen kaupunkirakennetta. Lähtökohtana on kehittää valtion ja kaupungin yhteistyössä alueen maankäyttöä pitkäjänteisesti molemminpuoliset hyödyt tunnistaen. Tavoitteena on, että selvitys valmistuu vuoden 2025 aikana, ja sen pohjalta päätetään keväällä 2026 mahdollisista jatkotoimenpiteistä, kuten toimintojen uusien sijoituspaikkojen etsimisestä tai mahdollisten Ilmalan osa-alueiden kaavoituksen etenemisestä ja mahdollisista maanluovutuksista.
- Asumisen ja elinympäristön laatuun liittyen Helsingin seudun kunnat sitoutuvat varmistamaan, että asuntotuotantoon soveltuva asema-kaavavaranto vastaa vähintään viiden vuoden asuntotuotantarvetta. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että Helsingin seudulle valmistuu keskimäärin 16 500 uutta asuntoa vuodessa. Asuntotuotantotavoitteen seurannassa otetaan huomioon kuntien toiminnasta riippumattomat tekijät mm. suhdannetilanne. Seudulle on arvioitu valmistuvan keskimäärin 10 000 asuntoa vuodessa vuosina 2024–2027. Sopimukseen ei sisälly edellisen sopimuksen tapaan kunta-kohtaista asuntotuotantotavoitetta. Kunnat raportoivat asuntotuo-

04.11.2024

Asia/12

tannon käynnistymistä vauhdittavat toimet osana vuosittaista MAL-sopimusten toteutumisen seurantaa.

Sopimuksen voimassaolo

Sopimus on voimassa 31.12.2035 saakka. Se päivitetään vuosina 2027–2028, jolloin tavoitetilat ja kehityspolut tarkistetaan ja samalla sovitetaan vuosille 2028–2031 ajoittuvista konkreettisista toimenpiteistä, joilla edistetään tavoitetilojen toteutumista. Konkreettisia toimenpiteitä valittaessa otetaan huomioon nyt solmittavan sopimuksen toteutuminen ja toimien vaikuttavuus.

Sopimuksen seuranta

Sopimuksen toteutumisesta seuraa sopijaosapuolten edustajien vuosittain kokoontuva seurantakokous, jonka valmistelusta vastaa MAL-sopimussihteeristö.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Jukka-Pekka Ujula

Lisätiedot

Inga Nyholm, yhteysjohtaja: 09 310 23337
inga.nyholm(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Ehdotus Helsingin seudun MAL-sopimukseksi 17.9.2024
- 2 Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelma MAL2023
- 3 MAL2023 suunnitelman liite 1_Taustaraportti
- 4 MAL2023 suunnitelman liite 2_Arviointiselostus

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kaupunginhallitus

Tiedoksi

Kaupungin kanslia ja toimialat